

Izglītības termini un paradigmu maiņa izglītībā

Prof., Dr. paed. D. Blūma

15.09.2016.

Terminu tulkojuma pamatprincipi

Mūsdienu izglītības paradigmas izpratne

Starptautiskā izglītības konteksta izpratne un saskaņojums tulkojumu saturā

Tulkojums kā jēgas izteikums ar citas valodas līdzekļiem

Tulkoto terminu atbilstība izglītības paradigmai

Sistēmiskums un konsekvence terminu tulkojumu saturā

Izglītības normatīvo aktu, rīkojumu, u.c. dokumentu atbilstības starptautiskajam kontekstam pārzināšana

Izglītības paradigmu ietekmējošie faktori

- Sabiedriski politiskā sistēma valstī
- Globalizācija – attīstības procesi pasaulē
- Zinātņu atklājumi
- Darba tirgus vajadzības
- Starptautiskie sakari
- Sabiedrības vajadzības un attieksme pret izglītību

Paradigma

Pēc noteikta principa, noteiktas pazīmes grupēts kādu atšķirīgu vienību, parādību kopums, kura elementi ir savstarpēji saistīti vertikālā un horizontālā plāksnē. Paradigma parasti ir vienota, pabeigta un aptver attiecīgās vienības, paradības pilnībā.

Peadgogijas terminu skaidrojošā vārdnīca

Mūsdienu izglītības paradigma

- Mācīšanās un mācīšanas attiecību maiņa
- Personības veidošanās (iekļaujot mācīšanos) kā galvenā aktīvā darbība
- Sadarbība mācību procesā
- Kopveselas personības veidošanās kā noteicošais izglītības mērķis
- Orientācija uz kompetenču veidošanos
- Mūžilga un plaštvēruma mācīšanās

Izglītības paradigmas vertikālā struktūra

- Izglītības mērķi
- Izglītības saturs
- Mācību metodes
- Mācību līdzekļi
- Mācību organizācija
- Izglītībā iesaistīto lomas, attieksmes, attiecības

Education - Izglītība

Sabiedrības vēsturiskās pieredzes, kultūrvērtību apgūšanas, zināšanu apguves un jaunu zināšanu radīšanas, prasmju un kompetenču, personības īpašību, pārlicību, attieksmju un vērtību veidošanās process un rezultāts.

Izglītība kā personības holistisks raksturlielums ietver gan kvantitatīvus gan kvalitatīvus parametrus

Learning - Mācīšanās

Process, kurā persona iegūst informāciju, veido, pilnveido un attīsta jaunas zināšanas, prasmes, kompetences, attieksmes, vērtības un uzvedību, savu personību kopumā un kas var notikt dažādās izglītības, darba un/vai dzīves situācijās.

Learner - izglītības guvējs

Izglītības guvējs – persona, kas mācās, iegūst izglītību

Teaching - Mācīšana

Skolotāja darbība, kas rada iespēju mācīties un vada izglītības guvēja mācīšanos.

Teaching/Learning - Mācības

Integrēts mācīšanas un mācīšanās process, kurā vienlaicīgi notiek skolotāja darbības un izglītības guvēja mācīšanās.

Learning outcomes - Mācīšanās rezultāti

Mācīšanās rezultāti – zināšanu, prasmju, kompetencu kopums, ko persona ir apguvusi mācīšanās procesā un spēj demonstrēt.

Sasniedzmie rezultāti ir plānotie mācību rezultāti

Knowledge - zināšanas

Zināšanas – atziņu kopums, kas ir apgūts mācīšanās, darba un dzīves pieredzē

Skills - prasmes

Prasmes ir māka veikt kādu konkrētu darbību atbilstoši nepieciešamajai kvalitātei un apjomam

Competences - kompetences

Kompetences – zināšanu, prasmju, attieksmju, vērtību un emociju elastīgs un dinamisks kopums darbības veikšanai

Basic skill - pamatprasme

Pamatprasme – māka veikt mūsdienīgai dzīvei, darbam un turpmākām mācībām nepieciešamās darbības atbilstoši konkrētām prasībām (piem. prasme klausīties, runāt, rakstīt, lasīt, rēķināt, lietot digitalās tehnoloģijas)

Key competence - pamatkompetence

Pamatkompetence – kompetence, kas nepieciešama sevis pilnveidošanai un attīstībai, pilsoniskajai aktivitātei, sociālai iekļaušanai un nodarbinātībai, piem.: 1) saziņa dzimtajā valodā; 2) saziņa svešvalodās; 3) matemātiskās, dabaszinību un tehnoloģiju; 4) digitālās; 5) mācīšanās; 6) socialās un pilsoniskās; 7) uzņēmējspēja; 8) kultūras izpratne un izpaušme.